

תורת אביגדור

משיעורי ליל שישי של הגה"צ רבי אביגדור מיללער זצ"ל

כל הזכויות שמורות

די טיפע זיכעניש פונעם מענטש

חלק א: זוכן דעם באשעפער

אדעללייט דארפן נישט קיין ווארענונגען

ווען דער גרויסער טאג פון מתן תורה איז אנגעקומען און דאס גאנצע פאלק ישראל איז געשטאנען צוזאמען ביים בארג סיני ווארטנדיג צו זען די גרויסקייט פון באשעפער, האט דער באשעפער געגעבן זייער א שטרענגער באפעל צו משה רבינו: **יְדֹהֶדְבָּקֶם** - גיי אראפ פונעם בארג און ווארן דאס פאלק פֿן יִהְרֹסוּ אֶל ה' לְרָאוֹת - טאמער וועלן זיי זיך רייסן צום באשעפער צו זען; דאס מיינט, זיי וועלן דורכברעכן דעם צוים צוליב זייער גלוסטעניש צו זען דעם הייליגן באשעפער, ווארנט הקב"ה אז וואס וועט דאן פאסירן? א גרויסע טראגעדיע! **וְנִפְל מִמֶּנּוּ** רב - זייער פיל וועלן פאלן (יתרו יט: כא).

ווען מיר הערן די ווערטער, דאכט זיך אונז אז מיר פארשטייען די ווארענונג. פונקט ווי עס איז דא אן אפענער עלעקטריק ווייער וואס הענגט אראפ פון א טעלעפאן שטאנג - קען זיין עס פינקלט, עס שפריצט פייער, דאן איז דא א נאטורליכער נייגער וואס ערוועקט זיך ביי מענטשן עס צו גיין באטראכטן, עס קען צוציען די מאסן. וועט מען צומאל דארפן צוקומען צו הילף פון די פאליציי און אויפשטעלן צוימען וואס זאלן אפהאלטן די מענטשן פון זיך דערנענטערן. בלויז צו ווארענען די נייגריגע מענטשן איז נישט ענוג. מען דארף האבן צוימען און די פאליציי דארפן אפשר ניצן א קאנטשיק צו פארטרייבן דעם עולם אז קיינער זאל חלילה נישט אנרירן די ברענעדיגע ווייערס, **וְנִפְל מִמֶּנּוּ** רב - מענטש קענען ווערן געשעדיגט און שטארבן. אבער אויב צום ביישפיל א קאמפאניע פון קעניגן און פרעזידענטן גייען פארביי, שטעלט זיך פאר א מינוט, דער אמעריקאנער פרעזידענט שטייט מיט די פריים מיניסטערס פון ענגלאנד און פראנקרייך און נאך א מנין פון אזעלכע פערזענליכקייטן. וואלט דער פאליציי מאן געדארפט אויסשטרעקן זיין קאנטשיק ווארענענדיג זיי צו שמייסן אויב זיי קומען צו גאנט צו די ברענעדיגע ווייערס? ניין! ווען עס איז די רעדע פון אדעללייט, חשוב'ע הערן, דארף מען זיי נישט צווינגען צו פאלגן - מען זאגט איין מאל און דאס איז עס, זיי טרעטן צוריק. זיי זענען מענטשן מיט שכל - זיי ווייסן ווי אזוי זיך צו איינהאלטן.

געהויבענע מענטשן

אצינד, מיר דארפן געדענקען אז אונזערע אור-עלטערן זענען געווען פיל מער דיסציפלינירט ווי דער גרויסער פרעזידענט - ער קען זיין גאר געלונגען און פעאג, אבער אונזערע אור-עלטערן, להבדיל, זענען געשטאנען צען טויזנט מאל העכער און פארמאגט א פיל שטארקערער זעלבסט קאנטראל. מיר קענען בכלל

נישט משיג זיין די גרויסקייט און געהויבנקייט פון דעם דור המדבר. אין קיין שום אנדערע תקופה איז נישט געווען א דור וואס האט פארשטאנען השגות אזוי קלאר ווי די אידן וואס זענען געשטאנען ביים הר סיני צו באקומען די תורה.

צום באדויערן פארשטייען נישט מערסטנס מענטשן, אפילו תלמידי חכמים, ווער אונזערע אור-עלטערן אין דור המדבר זענען באמת געווען. דערפאר טוען די מלמדים אראפמאלן פאר די קינדער מיט זייער נישט קיין גוטן בליק, צוליב זייערע זינד וואס ווערן דערמאנט אין די תורה. אזוי וואקסן די קינדער אויף - אינגלעך און מיידלעך - טראכטנדיג פון די אידן אין יענע תקופה אלס נידריגע סארט מענטש.

אבער דא זאגן מיר דעם אמת. טראץ אלע פארקערטע פראפאגאנדע, דארפן מיר ארייננעמען אין קאפ דאס פארקערטע, איבער דעם דור וואס איז ארויס פון מצרים. זיי זענען געווען פון די געהויבנסטע מענטשן וואס האבן נאר אמאל געלעבט אויף די וועלט! אין קיין שום אנדערע תקופה איז נישט געווען א דור מיט אזעלכע הויכע השגות ווי די וואס זענען געשטאנען ביים מעמד הר סיני צו מקבל זיין די תורה.

אמונה קורסן

איידער אונזערע עלטערן זענען ארויסגעקומען פון מצרים, האבן זיי באקומען צען קורסן אין אמונה - יעדע פון די צען מכות איז געווען א לערונג פאר זיך; גאר פארגעשריטענע קורסן. אמונה קורס נומער איינס איז געווען מכת דם. דער צווייטער קורס איז געווען צפרדע. דערנאך איז געקומען כינים. יעדע מכה וואס דער באשעפער האט געשיקט אויף די מצריים האט גענומען א לאנגע צייט און אונזערע עלטערן זענען געזעסן און אפגעלערנט די דעטאלן פון יעדע איינע און עס איז אריינגעגאנגען אין זייערע ביינער. זיי זענען געווארן אזוי שטארק אויפמערקזאם צו די אנוועזנהייט פון דעם באשעפער, אז אפילו אויב מיר זאלן יצן צוזאמען און לערנען חובת הלבבות יעדע נאכט פאר פינעף שעה, וועלן מיר נישט דערגרייכן צו וואס די אידן אין מצרים האבן משיג געווען נאך מכת דם.

און נאך וואס זיי זענען דאס אלעס אריבער, זענען צוגעקומען נאך צוגאב קורסן ביי קריעת ים סוף. וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה, זיי האבן געזען הקדוש ברוך הוא ביים ים סוף! נישט נאר די תלמידי חכמים און רביצינס, די אנהענגערינס פון מרים האבן געזען; נאר אפילו די שפחות, די פרויען וועלכע האבן אויסגעקערט די ערד, האבן געזען מער ווי דו און איך האבן אמאל געזען. רָאִתָּה שְׂפֹחָה עַל הַיָּם מִה שְׁלֹא רָאָה יִחְזָקֵאל בֶּן בּוּזִי בְּמִדְבָּרָה - א דינסט האט געזען מער נבואה ביי קריעת ים סוף ווי יחזקאל הנביא האט געזען. דער באשעפער אליין האט זיי געגעבן אן אויסצייכענונג אויף דעם - ער האט עדות געזאגט אויף זיי: וַיֹּאמְרוּ בְּה' - זיי האבן געגלייבט אין באשעפער (שמות יד:לא). און אויב דער באשעפער זאגט אז זיי האבן געגלייבט, קענט איר זיכער זיין אז זיי זענען געווען אויפמערקזאם צו די אנוועזנהייט פון דעם באשעפער, פונקט ווי עס איז אייך קלאר אז איר ליינט יעצט די דאזיגע רייד.

דאס פאלק פון נביאים

פארשטייען מיר אלזא אז די יוצאי מצרים זענען געווען דורכגעווייקט מיט אמונה ווען זיי זענען אנגעקומען צום הר סיני. זיי זענען געווען א דור דעה - א דור פון וויסנשאפט. מערסטנס פון זיי זענען געווען נביאים! איר הערט דאס? דער גרעסטער טייל פונעם פאלק אין מדבר זענען געווען נביאים. עס הערט זיך ווי א גוזמא, אבער דאס זאגט רבי יהודה הלוי אין כוזרי. ער שרייבט, כָּלֵם מִשְׁתַּדְּלִים לְהִגִּיעַ אֶל הַנְּבֹאָה - יעדער פון זיי האט פראבירט דאס מערסטע צו אנהאלטן די מדריגה פון נבואה, וְרָבִם מִגִּיעִים אֵלֶיהָ - און מערסטנס פון זיי האבן דאס דערגרייכט.

דער כוזרי איז נישט קיין ספר פון דרש. דער כוזרי ציילט זיינע ווערטער. אנשטאט צו זאגן "א קווארט"

- זאגט ער "א ווארט"; דאס מיינט, אנשטאט צו זאגן א לאנגער זאך, זאגט ער בלויז צוויי ווערטער. דערפאר דארף מען גוט פארשטיין זיינע רייד. ווען ער שרייבט אז "אלע פון זיי, מענער און פרויען, האבן פראבירט צו אנהאלטן א מדריגה פון נבואה, און מערסטנס פון זיי האבן טאקע דערגרייכט צו נבואה, דארף מען דאס אפ לערנען מיט אן ערנסטקייט. דאס ווייזט אז דאס אידישע פאלק איז געשטאנען אויף זייער א הויכע מדריגה - זיי זענען נישט געווען קיין אומציוויליזירטע מענטשן וואס מען דארף קאנטראלירן מיט צוימען און ווארענונגען פון טויט שטראף.

און דאך, וואס זעען מיר? דער באשעפער ווארנט זיי נאכאמאל און נאכאמאל. **כִּי סָקוּל יִסְקַל אוֹ יְרֵה יִיָּרָה** - איר וועט אראפגעווארפן ווערן; איר וועט שטארבן (שמות י"ט:א). דאס איז גאר א שטרענגע ווארענונג! און דאן האט דער באשעפער צוגעלייגט דעם ציווי צו משה: **"גִּיִי אֵרָאֵפ און ווארן זיי אויב זיי וועלן דורכברעכן דעם צוים"**. נאך א ירידה - גיי אראפ בלויז צוליב דעם; זיי צו ווארענען! פאר אזא פאלק, א פאלק פון אדעלייט און נביאים, איז דאס וויכטיג?

די לעכצעניש צו זען דעם באשעפער

דער ענטפער צו די שאלה טרעפן מיר אין מדרש מכילתא. עס איז דא אן אויסדרוק דארט אויף דעם דור אין מיר דארפן דאס פארשטיין אלס דער שלאגווארט פון דעם דור המדבר; עס איז געווען זייער סלאגאן: **רְצוֹנָנוּ לְרֵאוֹת אֶת מַלְכֵנוּ** - עס איז אונזער רצון, אונזער שטרעבונג, צו זען דעם קעניג. אונזערע עלטערן האבן געהאט א פייער פון בענקשאפט צום באשעפער - מיר קענען זיך גארנישט פארשטעלן ווי ווייט עס האט געפלאקערט אין זייער הארץ א לעכצעניש צו זען דעם באשעפער.

אזוי ווי אונזער הייליגער קעניג, דוד המלך, ווען ער האט געוואלט אויסדריקן ווי אזוי ער דורשט צום באשעפער, האט ער געזאגט: **כָּאֵיל תִּעְרַג עַל אֶפְיָקִי מִיָּם כִּן נִפְשִׁי תִעְרַג אֵלַיךְ אֱלֹקִים** (תהלים מב:ב). עס איז אזוי ווי א הערש אין א הייסן מדבר וואס ער קען נישט טרעפן קיין וואסער מיט וואס צו שטילן זיין דורשט; דער הערש לעכצט מיט יעדן צעל, מיט יעדן אדער אין זיין קערפער, פאר א טרונק וואסער: **צָמְאָה לִךְ נַפְשִׁי, כִּמָּה לִךְ בְּשָׂרִי** - אזוי אויך דורשט מיין זעל נאך דיר, באשעפער; מיין פלייש לעכצט נאך דיר.

עס איז א ברענענדיגע לעכצעניש וואס געהויבענע מענטשן שפירן. און דא איז געווען א דור צאמגעשטעלט פון אויסערגעווענליכע גרויסע לייט - אלע פון זיי. **רְצוֹנָנוּ לְרֵאוֹת אֶת מַלְכֵנוּ** - עס איז אונזער שטרעבונג, צו זען אונזער קעניג! דאס איז געווען זייער טיפסטער וואונטש.

אריינלויפן אין פייער

און צוליב דעם טיפן וואונטש פונעם פאלק וואס איז געשטאנען צופיסנס פון דעם הר סיני, האט דער באשעפער זיי געדארפט ווארענען נאכאמאל און נאכאמאל צו אכטונג געבן. דער דור וואס האט די מערסטע משיג געווען דעם באשעפער, זיי האבן געוואלט בלויז איין זאך - ווערן נאנט צום באשעפער, זען דעם באשעפער - און ווייל זיי זענען געווען אנגעפילט מיט אזא תשוקה, מער ווי סיי ווער אין די היסטאריע, דערפאר איז די סכנה געווען גרויס. זיי וואלטן זיך מוסר נפש געווען צו ערפילן זייער שטרעבונג - זיי וואלטן פארגעסן פון די סכנה און אריינגעלאפן אין פייער צו זען דעם באשעפער!

דערפאר האט דער באשעפער געזאגט צו משה רבינו, **"דו קענסט נישט גענוג גוט די מענטשן! איך קען דער נאטור פון די לייט און זיי דורשטן נאך מיר. עס גייט זיי גארנישט אן - דאס גאנצע וואס זיי ווילן פון זייער לעבן איז צו קומען נאנט צו מיר! און איינמאל זיי וועלן הערן דעם דיבור ארויסקומען מפי השכינה, וועלן זיי ווערן ווילד מיט גלוסטעניש און זיי וועלן פראבירן זיך דורכצוברעכן די צוימען! דערפאר, דו קעסט גענוג - גיי צוריק אראפ און ווארן זיי נאכאמאל אין מיין נאמען, פֶּן יִהְרָסוּ - כדי זיי זאלן זיך נישט אדורכברעכן."**

די צען נסיונות

דער באשעפער האט דא אנטפלעקט צו משה די גרויסקייט פון כלל ישראל, דאס פאלק וואס עקזיסטירט צו זוכן דעם באשעפער און אין די זעלבע צייט די סכנה וואס דאס קען גורם זיין. "דער רצון גייט זיי גורם זיין אסאך פראבלעמען פון היינט אן," האט דער באשעפער געזאגט.

דאס פארענטפערט גוט וואס עס האט פאסירט אין מדבר צו אונזערע עלטערן. יעדער ווייסט אז עֶשְׂרָה נְסִיוֹנוֹת נָסוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִדְבָּר - מיט צען נסיונות האבן אונזערע עלטערן געפרואווט דעם באשעפער (אבות ה:ד).

יעדער ווייסט פון די צען זאכן מיט וואס די אידישע קינדער זענען דורכגעפאלן און געזינדיגט אין מדבר - און יעדער וואס לערנט דאס אין חומש יונגערהייט באקומט דעם איינדרוק אז עס איז געווען א שווערע פאלק מיט וועמען צו האנדלען. צען מאל - איינע נאך די צווייטע! עפעס טויג נישט מיט אזא פאלק! נישט קיין וואונדער אז צום סוף איז דער אלמעכטיגער געווארן ביז אויף זיי און זיי ארויסגעטריבן פון זייער לאנד אין גלות.

די ווארהייט פון די געשיכטע

מיר דארפן זיך אבער בעסער מתבונן זיין דערין, ווייל אויב מיינט דאס טאקע אז זיי זענען פשוט דורכגעפאלן מיט נסיונות, וואלט געדארפט שטיין, "צען מאל האט דער באשעפער געפרואווט אונזערע עלטערן און זיי זענען דורכגעפאלן די נסיונות." אנשטאט דעם שטייט, "אונזערע עלטערן האבן געפרואווט דעם באשעפער צען מאל." וואס איז דער באדייט פון דעם?

דער ענטפער איז, אז די ריכטיגקייט פון די מעשה איז פונקט פארקערט. די צען נסיונות זענען געווען צען סימפטאמען פון די גרויסקייט פון יענעם דור! ווייל וואס זענען געווען די צען נסיונות? וואס האבן זיי געוואלט מיט די צען פראוון? זיי האבן געוואלט אז דער באשעפער זאל אפן ארויסווייזן זיין אנוועזנהייט צווישן זיי. מיר וואלטן נישט געפרואווט דעם באשעפער אזוי, ווייל מיר לעכצן נישט נאך דעם באשעפער אזוי ווי זיי. "צען מאל האבן זיי מיר געפרואווט צו זען אויב איך בין נאך מיט זיי, צו זען אויב איך האב זיך נישט אפגעטיילט פון צווישן זיי." ווען זיי האבן געבעטן פאר עסן אין מדבר, איז דאס נישט געווען ווייל זיי האבן מורא געהאט אז זיי וועלן הונגען. זיי האבן געוואלט זען ווי דער באשעפער ווייזט זיין אנוועזנהייט. אזוי אויך, ווען זיי האבן געבעטן טרינקען האבן זיי ווידעראמאל געוואלט דער באשעפער זאל ווייזן זיין אנוועזנהייט.

דאס איז אן אויסדרוק פון גרויסקייט - די שטרעבונג צו זען דעם באשעפער מער און מער. די צען 'זינד' פון דעם דור זענען אייגנטליך געווען צען צייכנס פון זייער גרויסקייט, א צייכן פון זייער טיפע לעכצעניש. יעדער "פרואוו" איז געווען נישט מער ווי אן אויסדרוק, אן אויסברוך פון די תשוקה: "מיר לעכצן צו זען אונזער קעניג!"

חלק ב: זוכן אויסטוישונגען

דער סוד אין בבא קמא

אייגנטליך, עס איז נישט געווען נאר זיי. איינע פון די גרעסטע סודות אין די וועלט איז דאס אז דער גרעסטער וואונטש פון די גאנצע מענטשהייט איז צו זוכן אונזער קעניג - אין די טיפענישן פון אונזערע זעלן זוכן מיר בלויז איין זאכן און דאס איז צו זיין נאנט צום באשעפער.

דאס איז א סוד באהאלטן אין די ערשטע משנה אין בבא קמא. די מסכת הייבט זיך אן: אֲרַבְעָה אָבוֹת

ג'יקין - עס זענען דא פיר הויפט אורזאכן וואס מאכן שאדן אין די וועלט - פיר קאטעגאריעס פון זאכן וואס זענען גורם שאדן צו א מענטש און זיין אייגנטום.

די ערשטע איז, הַשׁוּר; אן אקס. שור מיינט נישט נאר אן אקס - דאס מיינט סיי וועלכע חיי. יעדע לעבעדיגע באשעפעניש וואס איר פארמאגט, זענט איר פאראנטווארטליך דערויף אז אויב עס מאכט שאדן ביי א צווייטן דארפט איר באצאלן דערפאר.

די צווייטע אין די רייע איז הַבּוֹר - א שטרויכלונג. צום ביישפיל, איר זיצט צוזאמען מיט אן עולם אויסהערנדיג א דרשה און איר ווילט זיך א מינוט אביסל אויסציען, שטרעקט איר אויס א פוס אינעם דורכגאנג וועג און איינער פאלט איבער אייער פוס, דארפט איר אים באצאלן פאר זיין שאדן. דאס הייסט א בור - א גרוב, א שטרויכלונג פאר יענעם.

דער מיסטעריעזער שעדיגער

די דריטע זאך וועלן מיר יעצט אויסלאזן, מיר וועלן שפעטער צוריקקומען דערצו. ערשט לאמיר גיין צו נומער פיה. די פערטע קאטעגאריע פון שעדיגער איז הַהֶבֶר - פייער. ווען עס פאסירט א שאדן דורך פייער, אדער דורך אן אנדער זאך וואס רוקט זיך דורך נאטורליכע מיטלען ווי א ווינט, ווערט דאס גערופן הבעה, פייער. אויב צום ביישפיל, איר לייגט א פלאנצונג אויף אייער פענסטער און דער ווינט בלאזט עס אראפ און עס פאלט אויף א דורכגייער אונטן אין גאס, הייסט דאס הבער און איר זענט פאראנטווארטליך אויף דעם שאדן וואס עס האט גורם געווען.

אינדערקומען מיר צוריק צו די דריטע קאטעגאריע; די משנה רופט דאס אן הַמִּבְעָה. דאס איז א זעלטענע ווארט וואס מען זעט נישט אין קיין שום אנדער פלאץ אין די משנה. וואס איז דאס מבעה, דער מיסטעריעזער שעדיגער? דער גרויסער אמורא רב לערנט אונז: מִבְעָה זֶה אָדָם - מבעה מיינט א מענטש. א מענטש איז איינער פון די פיר הויפט גורמים צו פראבלעמען אין די וועלט.

אין פאל איר קלאפט אויף אייער שכן'ס פענסטער אים צו רופן און מיטאמאל צעשפאלט זיך עס - איר האט צעבראכן די גלאז. איר קענט נישט זאגן, "אוי, אנטשולדיגט", און גיין ווייטער. ניין, איר דארפט דאס באצאלן. פֶּצַע תַּחַת פֶּצַע לְבָבוֹת שׁוֹגֵג כְּמִזִּיד - איר דארפט באצאלן אפילו איר האט עס צעבראכן בשוגג.

חצות הלילה זוכעניש

זאגט ווייטער רב אזוי: "ווי אזוי ווייס איך אז מבעה מיינט א מענטש? איך האב א ראה פון א פסוק אין ישעיה (כ"א). לייגט צו קאפ צו פארשטיין ווי אזוי עס ווערט ערקלערט דער פסוק ווייל מיר וועלן באלד קומען צום שורש פון אונזער ווארט. עס האנדלט זיך דארט פון איינער וואס רעדט צו דער נאכט וועכטער. אין יענע טעג פלעגט דער נאכט וועכטער שפאצירן דורך די גאסן, ווען קיינער האט נישט געדארפט צו זיין אינדרויסן; יעדער נארמאלער מענטש פלעגט בלייבן אין שטוב ביינאכט.

שפאצירט אזוי דער וועכטער דורך א גאס, שטעקט איינער ארויס זיין קאפ פון פענסטער און ער רופט אויס, שִׁמֹר מֵהַמְּלִיָּה שִׁמֹר מֵהַמְּלִיָּה - אוי, שומר, וואס איז מיט די נאכט? דאס מיינט, "ווען וועט זיך די נאכט ענדיגן? עס איז אן אומגעווענליכע לאנגע נאכט און איך האב אסאך אויפצוטון בייטאג." ער רעדט זיך אפ צום וועכטער, "ווען גייט שוין זיין טאג אז איך זאל קענען גיין ארבעטן?"

אָמֵר שִׁמֹר - ענטפערט אים דער וועכטער, אָתָּה בְּקֹר - דער אינדערפרי איז שוין געקומען. "דו ווייסט ווילאנג דו ביסט געשלאפן? דו ביסט געשלאפן גאנצע פיר און צוואנציג שעה. דו האסט מיר געפרעגט די זעלבע שאלה אין די פריערדיגע נאכט, דערנאך ביסטו צוריק אריין אין בעט און דו ביסט דורכגעשלאפן די גאנצע נאכט! אָתָּה בְּקֹר - דער אינדערפרי איז שוין געקומען. וְגַם לַיְלָה - און אויך די נאכט, דאס איז שוין

די צווייטע נאכט. אם תִּבְעִיּוֹן - אויב דו זוכסט דעם טאג, בְּעָיָו - דאן דארפסטו אויפשטיין און אנהייבן זיך ארומקוקן! זוך עס! מען זוכט נישט קיין זאכן ליגנדיג אין בעט פארזונקען אין א טיפן שלאף!

פארברענגען די צייט

ליגט זיך א כולל יונגערמאן אין בעט שלאפנדיג ביז שפעט און ער זאגט, "אה - איך וואלט געוואלט זיין א למדן!" אדער אן אנדערער; א מענטש זיצט אינדערהיים שבת נאכמיטאג ליינענדיג א צייטונג, עסנדיג ניסלעך, בשעת זיין הארץ שטרעבט צו קענען גאנץ ש"ס!

הער אויף צו ליגן אין בעט אדער ליינען צייטונגען און רעדן פון קענען לערנען - אויב דו מיינסט עס באמת, דאן טו עפעס דערוועגן.

דאס איז וואס דער נביא ישעיה האט געזאגט: אם תִּבְעִיּוֹן - אויב דו זוכסט, דאן בלייב נישט נאר ביים ווילן, בְּעָיָו - הייב אן צו זוכן און טון דערוועגן. דאס מיינט, אויב דו ווילסט באמת - דאן באפרידיג זיך נישט בלויז מיט רעדן - זוך עס וועסטו עס געפינען. אויף די וועלט אויב מען וויל עפעס דערגרייכן דאן דארף מען זיין א זוכער.

דער מענטש, דער זוכער

אלזא, זאגט רב, ווער איז דער מבעה, דער דריטער שעדיגער צו וועמען די משנה אין בבא קמא באציט זיך? די ווארט מבעה קומט פון די ווארט בְּעָיָו - צו זוכן. דאס איז דער שורש פון די ווארט. מבעה זה אדם - דער "זוכער" איז דער מענטש, ווייל דער מענטש איז א שטענדיגער זוכער, א הונגעריגער זוכער. נישט קיין חילוק וויפיל געלט א מענטש האט, איז ער קיינמאל נישט צופרידן; ער וויל מער. מִי שֵׁיִשׁ לוֹ מִנְהָ רוּצָה מְאֻתָּיִם. פארוואס איז דאס אז א מענטש איז קיינמאל נישט צופרידן? דער ענטפער איז אז ווייל אלעמאל זוכט ער עפעס מער.

צו דען זוכט א קו מער? געבט פאר א קו ענגונ גראז און וואסער און ער וועט שטיין ביי דעם א גאנצן טאג און קייען באפרידיגט - ער שטרעבט צו גארנישט! די קאץ און דער האן און דער פליג - זייער ווילן איז זייער באגרעניצט און ווען זיי באקומען דאס, זענען זיי פרייליך, זיי זענען צופרידן. זיי זוכן גארנישט! נאר א מענטש איז קיינמאל נישט צופרידן; ער זוכט אלעמאל צו דערגרייכן, צו אנקומען צו מער. דאס איז דער טעם פארוואס רב זאגט אז מבעה איז דער מענטש - ווייל דער איינציגסטער וואס זוכט אויף די וועלט איז דער מענטש!

דעם באשעפער'ס אטעם

פון וואו קומט אט דער טרייבקראפט אינעם מענטש? וואס איז דער יסוד פון דעם רצון צו זוכן, וואס דאס מאכט דעם מענטש אנדערש פון א קו און א האן - אזוי ווייט, אז מבעה ווערט דער דעצידינדער כאראקטער שטריך פון א מענטש; עס ווערט זיין טיטל?

דאס גייט צוריק צום אנהייב פון די וועלטס היסטאריע. די תורה דערציילט אז ווען דער באשעפער האט באשאפן דער מענטש, האט ער געטון עפעס אויסנאם: וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים - ער האט אריינגעבלאזן אינעם נאז פונעם מענטש זיין אטעם פון לעבן (בראשית ב:ז). דאס איז אזא וויכטיגער פסוק וואס מיר דארפן באמת רעדן דערפון פערציג יאר פון די איינע נושא - איך טרייב נישט איבער - אבער כאטש אביסל זאלן מיר רעדן פון וואס עס מיינט דער אטעם פון באשעפער.

דער זוהר הק' ערקלערט עס מיט די פאלגנדע ווערטער: מֵאֵן דְּנִפְחַ מְדִלְיָה נִפְחַ - ווען איינער בלאזט, פון וואס בלאזט ער? פון זיין טאש? ניין; ווען ער בלאזט, דאן בלאזט ער פון זיך אליין. דאס מיינט, אז דער באשעפער האט אריינגעבלאזן אינעם מענטש עפעס פון זיך. פון דא שטאמט דער באקאנטער אויסדרוק, חֶלֶק אֶלְקִי - די נשמה פון א מענטש איז א חלק פון דעם באשעפער אליין. עפעס פון דעם באשעפער איז

אריינגעלייגט געווארן אינעם מענטש און געפינט זיך נאך דארט. מער דערפון קען איך אייך נישט זאגן. מיר האבן נישט קיין השגה אין די געטליכקייט פון באשעפער און עס איז אוממעגליך צו ערקלערן וואס איז דאס וואס ער האט, כביכול, אריינגעאטעמט. אבער דאס ווייסן מיר, אז עס איז נישט בלויז לעבן וואס ער האט געגעבן פאר אלע באשעפענישן.

פון די ערשטע מינוט האט אדם גלייך באקומען זייער א שטארקער טרייבאקראפט - עס איז געווארן א פאנדאמענטאלער נאטור פונעם מענטש, אן אינסטינקט, צו וועלן אויפטון און דערגרייכן שלימות דורך ווערן נענטער און נענטער צום באשעפער. נישט נאר דוד המלך און דער דור המדבר האבן געהאט א תשוקה צום באשעפער, מיר האבן אלע אזא לעכצעניש אין זיך.

הקדוש ברוך הוא האט אריינגעלייגט אינעם מענטש אן אויסערגעווענליכער לעכצעניש, וואס די דאזיגע לעכצעניש מאכט דעם מענטש פאר א מבעה. ער קען נישט רוען! ער וועט קיינמאל נישט האבן קיין רואיגקייט, ווייל דער נשמת חיים קען נישט פארגעסן דער מקור פון וואו עס שטאמט. דאס איז וואס מאכט דעם מענטש פאר א מבעה, א זוכער. און דאס איז פארוואס אין די משנה, ווען מען וויל שטעלן דעם מענטש אויף די רשימה פון די שעדיגערס, ניצט עס דעם טיטל פון "מבעה".

אויסוועלן די פאסיגע טיטלען

אין אמת'ן איז די גאנצע זאך א וואונדער. ווייל אויב חז"ל ווילן געבן פאר'ן מענטש א ספעציעלער טיטל שטעלנדיג אים אלס איינע פון די פיר הויפט גורמים פון שאדן, האבן זיי דען נישט געקענט געפונען א בעסערע נאמען ווי 'מבעה'? אויב מען זוכט א טיטל פאר'ן מענטש אלס שעדיגער, פארוואס זאל מען אויסוועלן א נאמען וואס טוט פאקטיש אים באטיטלען אלס איינער וואס זוכט צו אויפטון און ווערן נאנט צום באשעפער? דער ענטפער איז, אז טאקע אט די גוטע אייגנשאפט פון א מענטש, איז פאקטיש דער גורם פאר אלע פראבלעמען אין די וועלט. דאס לעכצן צו ווערן נאנט צום באשעפער איז איינע פון די געהויבנסטע אינסטינקטן פון א מענטש, ווען צו די זעלבע צייט איז עס דער אורזאך צו מערסטנס שטערונגען, שלעכטס און אומגליק אויף די וועלט. דאס איז ווייל דער מענטש האט טאקע א תשוקה, אבער ער ווייסט נישט פונקטליך וואס דאס איז צו וואס ער לעכצט - ער קען נישט לייגן דעם פינגער דערויף - און דאס איז וואס פאראורזאכט אלע פראבלעמען אויף די וועלט. ער זוכט און ער זוכט מער, אבער ווייל ער ווייסט נישט וואס ער זוכט, ווערט ער דער גרעסטער שטערער.

זוכן אייזקרעם

אלזא, וואס טוט דער אדם המבעה, דער מענטשליכער זוכער, צו פארגוטיגן די שטארקע לעכצעניש וואס צערודערט זיין זעל? ער גייט צום פרייער! ער נעמט ארויס א זיסע אייזקרעם און ווערט פארגומען דערמיט, פראברנדיג צו באפרידיגן די לעכצעניש פון זיין נשמה. און ווייל זיין לעכצעניש איז אזוי טיף, וועט ער אויך ארומזוכן אין די שאפע צו טרעפן ספרינקלס פאר די אייזקרעם עס צו מאכן נאך געשמאקער!

געוויסע מענטשן זענען דאס שוין אויסגעוואקסן - זיי וועלן אריבערגיין צו גרעסערע און בעסערע זאכן. געלט! זיי באשליסן ביי זיך אז זיי ווילן ווערן רייך. זיי מיינען אז דאס איז וואס זיי ווילן און זיי פארשווענדן זייער לעבן צו זאמלען אייגנטום.

אנדערע ווילן זיך באפרידיגן דורך ארומרייזן. קוקט ארויס פון פענסטער מוצאי שבת - מענטשן פון איין ריכטונג פון שטאט פארן צום צווייטן און אנדערע וואס וואוינען אינעם צווייטן זייט פארן אין פארקערטן ריכטונג - זיי זוכן. און אויב האבן זיי אביסל מער געלט צו פארפאטשקען, וועלן זיי אויפשטייגן אויף ערעפלאנען און פליען צו שווייץ אדער צו ארץ ישראל; אהין און צוריק, אהין און צוריק, זוכנדיג, אבער נישט קענענדיג געפינען וואס זיי זוכן.

מאלעריי און כבוד

געוויסע מענטש טרעפן אויס אנדערע זאכן - מאלעריי! עס זענען פארהאן מענטשן מיט גרויסע נשמות, מבקשים, וואס לויפן נאך מאלעריי. קונסט מאלעריי איז אינגאנצן גארנישט! איז וואס איז אויב א מענטש פאבריצירט א מאלעריי? עס איז אזוי נאריש. היינט קען מען נעמען א פשוטער בילדער מאכער און פאבריצירן דערמיט א שענערע בילד. וואס האט מען פון זיך אראפזעצן און מאכן א מאלעריי? עס איז בלויז נאך אן אויסדרוק פון לעכצעניש אינעם מענטש.

פארשידענע מענטשן זוכן כבוד אדער מאכט. די אלע מענטשן וואס גייען אויס פאר מאכט איז דאס צוליב דעם וואס זיי לעכצן פאר עפעס; זיי זענען זוכערס. פארוואס זאל א קאמוניסטישער דיקטאטור שיסן זיינע קאמעראדן כדי צו באקומען מאכט און דערנאך פראבירט ער צו איבערגעוועלטיגן די גאנצע וועלט? ער זוכט עפעס. ער מיינט אז כבוד און מאכט. אפילו דער רשע היטלער ימ"ש, פארוואס האט ער אויסגע'הרג'ט מיליאנען מענטשן? דאס איז געווען זיין וועג צו זוכן הערשאפט, אויסדריקן זיין לעכצעניש וואס איז געווארן קארופטירט אין אים ווייל ער האט נישט געוואוסט וואס דאס איז.

אלע פארפירטע נארישע קאלעזש סטודענטן, די רעוואלוציאנערן וואס מאכן פראבלעמען, זיי זוכן עפעס - אין אלע נישט ריכטיגע ערטער. איז דען דא עפעס גוטס אין סאציאליזם? עס איז בלויז ליידיגע הבטחות. דער אמת איז, אז אויב איר כאפט אן אזא איינעם ביים קאלנער און בעט אים צו אנאליזירן וואס ער טוט, וועט ער אייך נישט קענען זאגן. זיי אליין ווייסן נישט וואס זיי ווילן. צומאל קענען זיי זיך אנכאפן אויף די סיבה אדער אן אנדערע, אבער געווענליך ווייסן זיי נישט וואס זיי זוכן. און דערפאר מאכן זיי פראבלעמען, זיי ווערן מזיקים, פראטעסטירנדיג און צעברעכנדיג פענסטערס.

זיי זוכן עפעס. מבעה זה אדם; זיי האבן גרויסקייט וואס פלאצט אויף אין זיי - און זיי מיינען אז זיי ראטעווען די וועלט.

אזוי ווייסן מיר - בלויז צווישן אונז גערעדט - אז ליבעראלע אידן זענען די שעדליכסטע מענטשן; די ערגסטע בירגער. זיי זענען די מערסטע רודערנדיג, די מערסטע דעמאנסטרירנדיג און זיי מאכן די מערסטע פראבלעמען. א איד, מער ווי סיי ווער אין די וועלט, איז א מבעה, א זוכער, אבער אויב ער זוכט אין די נישט ריכטיגע ערטער, וועט ער קיינמאל נישט זיין צופרידן. און דערפאר, ווען ער גייט אין נישט גוטן ריכטונג איז ער די מערסטע שעדליך און עס איז נישטא קיין סוף צו די פראבלעמען וואס ער איז גורם בשעת ער פראבירט צו בארואיגן זיין לעכצעניש - ווייל ער ווייסט נישט וואס ער זוכט. אויפ'ן וועגן צו זוכן די גוטס, פאראורזאכט ער אסאך שאדן - פיל געגנשאנדן ווערן צעשמעטערט, פיל הערצער ווערן צעבראכן. דער מבעה ווערט א מזיק.

נאכיאגן דעם אויסטויש

אלזא זענען מיר, אז דער זעלבער מקור פון גרויסקייט פון א מענטש קען זיין דער מקור פון חרבנות - די לעכצעניש צום באשעפער קען גורם זיין פאר מענטשן צו ווערן שעדליך צו די וועלט, און נאכמער, עס פאראורזאכט זיי צו פארפאטשקען זייער איינציגסטע געלעגנהייט אויף די וועלט, נאכיאגנדיג די אויסטוישוונגען.

אלזא, דאס זאגט זיך גרינג אבער אין אמת'ן פאדערט עס אסאך מחשבה ווייל די דאזיגע תשוקה שטעלט אונז שטענדיג אין א פארמעסטונג. מיר געפינען זיך אויף די וועלט צו ווערן געפרוואוט אויב מיר וועלן ווערן פארנארט און פארפירן דעם אינערליכן אינסטינקט צו אויסטוישוונגען. עס איז א גרויסער נסיון - צי וועסטו זוכן צו שטילן דעם חשק אויפ'ן ריכטיגן וועג?

און אזוי, טראץ די לעכצעניש, קען דער גוטער אינסטינקט זיין דער אורזאך צו אזויפיל שטערונגען אויף די וועלט. דער ריכטיגער מענטש, דער מבעה וואס פארשטייט פארוואס ער איז דא אויף די וועלט, פירט זיין

לעכצעניש אין גוטן ריכטונג - צו ווערן נאנט צום באשעפער - און זיין גאנץ לעבן ווערט א לעבן פון זוכן נאנטקייט צו הקדוש ברוך הוא! דאס איז פארוואס ער לעבט אויף די וועלט, דאס איז דער אטעם פון זיין לעבן.

חלק ג: זוכן פארזיכטיג

| ברעך נישט אדורך די צוימען

ווען אידישע קינדער באקומען די ווארענונג נישט צו קומען צו נאנט צום באשעפער - הַעֵד בָּעַם פֶּן יְהָרְסוּ, ווארן דאס פאלק נישט צו אדורכברעכן די צוימען -וואס מיר מוזן שטענדיג האלטן אין קאפ ווי אזוי זיך צו פירן.

די תורה לערנט אונז אז אינאיינעם די גרויסע תשוקה צו קומען נאנט צום באשעפער, מוזן מיר זיך פירן איינגעהאלטן. עס איז דא א געוויסע ליניע, מיר טארן נישט דורכברעכן דעם גרעניץ. וואס טוט דער גרעניץ אפטיילן? דאס וועלן מיר אצינד דורכטון.

לאמיר נעמען א ביישפיל, אויב איינער האט אנטוויקלט אין זיך א שטארקן געפיל צום קעניג, ער האט אים גאר שטארק ליב. מוז אבער זיין ליבשעפט זיין איינגעהאלטן אין א געוויסער מאס. ער דארף זיין איידל דערמיט, ווייל אויב וועט ער אנהייבן צו אריינשטעקן זיין קאפ דורך די פענסטערס פון פאלאץ צו זען וואס דער קעניג טוט, וועלן אים איינער פון די באדינערס מעגליך געבן א שטיס אין נאז.

איבערפליסיגע ליבשאפט דארף האבן א שמירה, ווייל איבערטערעטנדיג גרעניצן, בפרט פון דער אלמעכטיגער באשעפער, קען פירן צו שעדליכע רעזולטאטן.

| א פאראדאקס

דער ענין איז ווי א פאראדאקס; פון איין זייט, דארפסטו קומען נאנט, זייער נאנט צום באשעפער. א איד דארף שפירן אין שול ווי אינדערהיים - דארט זאל זיין דער ארט וואו ער ציט די מערסטע זיך צו געפינען. ער זאל פילן ווי ער געהערט צו זיין אין בית המדרש. לערנען און דאווענען; דאס זאלן זיין די אויסדרוקן פון זיין לעכצעניש אין זיין נשמה. ער זאל טרעפן א תענוג צו רעדן צום באשעפער.

דאגעגן, קען ער נישט דארט זיך אפרוען, שמועסן און פארברענגען. ער טאר נישט פארגעסן אז דאס איז א שול, א הייליג ארט, עס איז נישט אן ווינקל וואו זיך צו צאמטרעפן מיט פריינט.

דאס איז נישט קיין סתירה צו אויסדריקן ליבשאפט צום באשעפער. ליבשאפט מיינט נישט אז מען נעמט יענעם ארום ביז צום דערשטיקן.

| אהבה און יראה

לאמיר זאגן איר האט א באלויבטן רבי אין ישיבה - וואס דער אמת איז אז מען דארף טאקע ליב האבן א רבי; מען זאל נישט שפירן ווי ער איז בלויז א מאשין, א טעיפ וואס זאגט גוטע שיעורים. צום ביישפיל, רבי איצעלע פעטערבורגער ז"ל האט שטארק געליבט זיין רבי, הגאון רבי ישראל סאלאנטער! ווען חסידים האבן ליב זייער רבי, וועלן זיי גיין אויף דעם דרך וואס ער לערנט זיי.

שטעלט זיך אבער פאר, א בחור האט אזוי ליב זיין ראש ישיבה, אז ער גייט אריבער צו אים און לייגט זיין ארעם ארום זיין רבי'ס פלייצע - דאס איז דורכגעבראכן א גדר; ער רירט אן א ברענענדיגער ווייער! מיר דארפן האבן אהבה און יראה אינאיינעם און מען דארף וויסן ווען צו ארויסווייזן יעדע סארט געפיל.

אצינד פארשטייען מיר, אז כאטש וואס די גרויסקייט פון דער מענטש איז זיין לעכצעניש צו זוכן דעם

באשעפער, אבער אין די זעלבע צייט דארף מען קענען זיין איינגעהאלטן. געדענק שטענדיג, טראץ דיין גרויסע תשוקה צו קומען נאנט צום באשעפער, דארפסטו אכטונג געבן נישט צו איבערטערעטן די גרעניצן פון כבוד און יראה פאר הקדוש ברוך הוא.

זיך באהעפטן צום באשעפער

לאמיר דאס נאך בעסער פארשטיין. צום ביישפיל, דו ווילסט ווערן א תלמיד פון הגאון רבי יעקב קאמינעצקי, ער זאל זיין דיין מדרוך און מורה דרך. דו ציסט זיך אריבער צו וואוינען נאנט צו אים. האסט געמאכט א גוטן אויסוואל, ער איז א גרויסער מענטש, פול מיט חכמה. ער איז בקי אין כל התורה! מען קען מיט אים רעדן אין סיי וועלכן ענין.

טרעפט זיך אז דו זעסט אים ארויסגיין פון שול צום וועג אהיים, בעטסטו מיט דרך ארץ אויב דו מעגסט אים באגלייטן. און דאן, אויפ'ן וועג, רעדט ער מיט דיר אין תורה. דו הערסט אויס - דו רעדסט נישט אריין א ווארט, נאר זאפט איין גוטע רייד, א וועג אין לעבן. דאס איז משפיע אויף דיר צום גוטן.

אין דעם פאל, ביסטו נישט בלויז נאנט צו רבי יעקב קאמינעצקי; דו ווערסט נאנט צום באשעפער. דו ערפילסט די מצוה אין די תורה פון וְזָבַדְתָּךְ - דו זאלסט זיך באהעפטן צום באשעפער.

ווי אזוי באהעפט מען זיך צום באשעפער? דורך מאכן א רייע מיט אן ערעפלאן צום מדבר און כאפן בילדער פון דעם הר סיני?! מענטשן טוען דאס טאקע - דאס איז ווי אזוי זיי פארפירן זייער לעכצעניש צום באשעפער. אבער נישט דאס איז ווי אזוי מען ווערט גענטער צום באשעפער. נאר, באהעפט זיך צו חכמים, צו צדיקים!

אבער, ווען דו שפאצירסט מיט דיין רבי'ן און דו באהעפטסט זיך דערביי צום באשעפער, דארפסטו אכטונג געבן. דו קענסט חלילה מאכן א שלעכטן טראט. עס איז ווי מען שפאצירט מיט א 50,000 וואלט עלעקטרישער מאשין. געב אכטונג! ווייל ווען א מענטש ווערט אביסל היימיש, אויב ער ווערט אביסל צו נאנט, קען ער דורכברעכן א צוים ארום דעם הר סיני.

צום ערשט קען פאסירן אז דו זאלסט עפענען דיין מויל און זאגן א מיינונג. דו שטייסט פאר א צדיק ווי רבי יעקב קאמינעצקי און דו זאגסט דיין מיינונג?! ער איז דיין חבר?! ווער ביסטו?! דו קענסט אים זייער שטארק ליב האבן, אבער דאך וועסטו נישט דורכברעכן דעם גרעניץ - דו האלטסט דיין מויל פארמאכט און דיינע אויגן און אויערן אפן - דו פראבירסט צו איינזאפן יעדע ווארט און יעדע תנועה פון דעם אדם גדול!

וויפיל פראצענט מענטש ביסטו?

דאגען, ווער עס האט נישט די לעכצעניש צו זיין נאנט צום באשעפער, זארגט נישט אז ער וועט איבערטערעטן די גרעניצן, ווייל ער איז צו פארנומען פארפאטשקען די לעבן צו נאכיאגן ליידיגע חלומות: געוויסע מענטשן זענען שוין אינגאנצן נישט קיין מבקשים. מבעה זה אדם - אויב ווילסטו זיין אן אדם, דארפסטו זוכן דעם באשעפער - דאס איז די מעסטונג אויף א מענטש.

דער וועמען'ס נשמה עס דורשט, ער וויל וויסן מער תורה, ער איז אומצופרידן פון זיין יעצטיגן מצב און זוכט געלעגנהייטן

ליינט די גליון יעדע
וואך אין די קונטרס

**"גליונות לשבת
קודש"**

מיט נאך צענדליגע
הערליכע גליונות
על פרשת השבוע
רסיפורי מעשיות

צו ווערן נענטער צום באשעפער, דאס איז א צייכן פון א מענטש. ווי מער ער איז א זוכער, אלס מער מענטש איז ער. און אויב איז ער צופרידן פון זיין שטאנד, איז ער ווייניגער מענטש; ער איז מער א בהמה. יעדער מענטש שפירט אינערליך א טרייסלעניש. אונזער פאך איז צו ניצן די וועלט צו ערפילן אונזער געוואלדיגער תשוקה צו ווערן נאנט צום באשעפער.

אמת'ע שמחה

א קלוגער מענטש פירט זיין תשוקה אינעם גוטן ריכטונג; ער זוכט דעם באשעפער. דערפאר, אויב זענט איר א מבקש ה', ווערט פארנומען מיט לערנען. לערנט חומש, גמרא און ספרי קודש - עס איז דא אזויפיל צו לערנען. עס ליגט דערין א מתיקות, א זיסקייט, ביים לערנען גוט א שטיקל גמרא, עס צו איבער-חזר'ן און פארשטיין. מען פילט דאס אינעם קערפער, מען שפירט אינעם זעל א פרייליכקייט. דְּבַרְי תוֹרָה מְשַׂמְחִין אֶת הַלֵּב. היטן די תורה, טראכטן פון תורה השקפות, טון מצוות, לעבן א תורה'דיגע לעבן, דאס איז אמת'ע שמחה ווייל דאס איז וואס איר זוכט באמת.

דאס גלייכן אויך מיט ארבעטן אויף די מידות! עס איז דא א זיסקייט צו לערנען מוסר ספרים און ארבעטן אויף זיך צו ווערן א מער מושלם'דיגער מענטש. אפילו א מאמע וואס ערציעט אירע קינדער - קען זיין אז זי לערנט נישט קיין ספרים - אבער זי ערציעט ערליכע אידישע קינדער וואס זענען א טייל פון דעם עם קדוש; דאס איז צופרידנקייט פון די נשמה. דאס ברענגט א אידישע מאמע צו זיין פיל נענטער צו הקדוש ברוך הוא - עס איז א געוואלדיגער שלימות.

די וואס זוכן דעם באשעפער אויפ'ן ריכטיגן וועג זענען פרייליכע מענטשן ווייל אמת'ער צופרידנקייט איז נאר ווען די נשמה ערפילט איר רצון צו ווערן נאנט צום באשעפער. עס איז בלויז יִשְׂמַח לֵב מִבְּקִשֵׁי הַשֵּׁם - אויב איר ווייסט וואס איר זוכט, אויב איר ווייסט אז אייער נשמה זוכט אייגנטליך דעם באשעפער, ווערט איר פארנומען צו ארבעטן אויף דעם און איר ווערט א פרייליכערער מענטש.

און דער באשעפער זוכט אזעלכע סארט פרייליכע מענטשן ווי דאס. הַשֵּׁם מְשַׂמֵּם הַשְּׂקִיף - דער באשעפער קוקט אראפ פון הימל, לְרָאוֹת - צו זען, הַיֵּשׁ מְשֻׁפָּל - צי איז דא א קלוגער מענטש אונטן? דֵּרֶשׂ אֶת אֲלֵקִים - צי זוכט מיר איינער? (תהלים ידב).

דער באשעפער קוקט אצינד אראפ אויף אונז און ער פרעגט, "ווער זוכט מיר? ווער איז א דורש ה'?" און אויב ער טוט איין אנטדעקן, קענט איר זיין זיכער אז איר וועט באקומען פון אים שר דערפאר און איר וועט טרעפן אמת'ע צופרידנקייט אויף די וועלט און אייביגע שמחה בעולם הבא.

בעת שמחה ווען איר ווילט ארויסווייזן אייער הכרת הטוב פאר השי"ת אדער ווען איר נוטיגט זיך אין א ישועה ניצט אויס די כח פון מזכה זיין און טוהן חסד מיט הונדערטער אידן אריינצוברענגען אין זיי חיות און דעת

צו מנדב זיין "תורת אביגדור" רופט: 845-213-7571
פאר וויליאמסבורג רופט: 929-236-6802

לויט וויפיל געלט
אזויפיל קאפיס
קענען מיר מאכן

שאלה:

דער ארטאדאקסישער ציבור אין אמעריקע האט פראטעסטירט קעגן דער מדינת הציונית צוליב דעם וואס זיי טוען פאלמעסן טויטע קערפערס אפילו קעגן דער אויסדריקליכער ווילן פון די פאמיליע פונעם נפטר. איז עס ריכטיג פאר רבנים צו אנפירן פראטעסטן וואס דעמאנסטרירן אינערליכע קאמפן צווישן אידן?

שאלות ותשובות

מיט ר' אביגדור מיללער זצ"ל

תשובה:

דער ענטפער איז: לאמיר זאגן אייער לענדלארד שטעלט אייך נישט צו קיין הייצונג. ער איז א אידישער לענדלארד אבער אייער פאמיליע ווערט פארפרוירן. קיין שום שטילע פראטעסטן פון אייער זייט ערוועקן א פאזיטיווע רעאקציע פון אים. איז עס דען אומגערעכט צו מאכן א טאוול און שטיין פארנט פונעם בנין - אויף דעם טאוול שטייט: "מר. שווארץ, מיין לענדלארד, געבט מיר נישט קיין הייצונג;" די גויים קענען אריבערגיין און זיי וועלן זאגן, "זע וואס אידן טוען צו אידן." איז וואס זאלט איר טון, פריירן?!

איז ווען עס קומט צו פארפרוירן ווערן, דאן פארשטייט איר אז איר דארפט טון וואס איר דארפט טון. עס איז נישט גערעכט צו פריירן. איר וועט נישט לאזן אייער פאמיליע פריירן. אבער ווען עס קומט צו פאלמעסונג, דאן נישט?! ווען עס קומט צו פאלמעסונג, פארוואס זאלן מיר דאס באהאנדלען מיט זיידענע הענטשיקעס? מיר האבן שוין פראטעסטירט שטילערהייט אין יעדן מעגליכן אופן. מיר האבן שוין גערעדט צו זיי הונדערטער מאל! טויזנט מאל! און אלע אונזערע פראטעסטן פאלן אויף טויבע אויערן.

נדבת השבוע

נדבת השבוע נתנדב לע"נ
 ר' משה בן אהרן יהודא
 אלטא פרוזמט בת יוסף פנחס
 ת.נ.צ.ב.ה.

זכות זיכוי הרבים יעמוד לכלל הנדבנים החשובים,
 משתתפים בהדפסה, והפצה